

Таким чином, оперативно-розшукові заходи, це заходи, які визначені законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», що проводяться уповноваженими на те суб'єктами з метою виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року. *ВВР*. 1992. № 22. Ст. 303 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

3. Головка М.Б Особливості співвідношення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. С. 290–293. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-5/69>

Хізанов Олексій Дмитрович,

здобувач вищої освіти Навчально-наукового інституту поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Патик Леся Леонідівна,

доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ФІКСАЦІЯ НАСЛІДКІВ РАКЕТНИХ ТА АРТИЛЕРІЙСЬКИХ УДАРІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Фіксація наслідків ракетних та артилерійських ударів стала одним із ключових елементів криміналістичної діяльності в умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України. Ракетні та артилерійські обстріли систематично спричиняють масові руйнування житлової, промислової та критичної інфраструктури, а також загибель і травмування цивільних осіб. У цих умовах від якості первинної фіксації залежить не лише ефективність розслідування конкретного воєнного злочину, а й подальша можливість притягнення винних

до відповідальності на національному та міжнародному рівнях [1]. Важливою особливістю таких правопорушень є масштабність руйнувань, одночасне ураження великої кількості об'єктів і складність ідентифікації типу озброєння, що було застосоване. Саме тому криміналістичне документування наслідків має здійснюватися за чіткими, стандартизованими процедурами, які забезпечують належну доказову цінність зафіксованих даних у судовому процесі.

Законодавчі основи фіксації наслідків обстрілів містяться у кримінальному процесуальному законодавстві та спеціальних нормативних актах. Відповідно до статті 84 Кримінального процесуального кодексу України доказами є фактичні дані, отримані в порядку, передбаченому законом, на підставі яких слідчий, прокурор або суд встановлюють наявність чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Частина друга цієї статті прямо вказує, що доказами можуть бути показання, речові докази, документи та висновки експертів. Фіксація наслідків удару є тим процесуальним етапом, який забезпечує належне отримання речових доказів, а також створює основу для подальших експертних досліджень. Стаття 237 КПК України визначає огляд місця події як слідчу (розшукову) дію, що проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення [2]. У випадках ракетних і артилерійських обстрілів саме огляд є початковим етапом збору доказової інформації, який має бути проведений оперативно, системно та з дотриманням спеціальних криміналістичних вимог.

Застосування сучасних технічних засобів є невід'ємною частиною криміналістичного документування наслідків ударів. Окрім традиційної фотозйомки, дедалі ширше використовуються геодезичні інструменти, лазерне 3D-сканування та аерофотозйомка. Лазерні сканери дозволяють створювати тривимірні моделі місця події з точністю до міліметрів, фіксуючи як пошкодження будівель, так і просторове розташування уламків [3, с. 277–280]. Ці моделі можуть бути інтегровані в експертні висновки, використовуватися в суді та в міжнародних розслідуваннях, зокрема в роботі Міжнародного кримінального суду. Аерофотозйомка з безпілотних літальних апаратів дає змогу оперативно охопити велику територію, що особливо важливо при обстрілах населених пунктів або об'єктів інфраструктури. Водночас нормативна база вимагає, щоб усі зображення були

збережені у первинному вигляді, із зазначенням метаданих і часу зйомки, що забезпечує їх автентичність і допустимість як доказів.

Особливу увагу необхідно приділяти стандартизації експертної оцінки пошкоджень. Висновки експертів є одним із ключових доказових джерел у кримінальних провадженнях, пов'язаних із воєнними злочинами. Експертиза має встановити характер руйнувань, механізм їх виникнення, тип застосованого боєприпасу, напрямок обстрілу та орієнтовне місце пуску [4, с. 112–114]. Для цього використовуються як вітчизняні криміналістичні методики, так і міжнародні стандарти, зокрема керівництва Міжнародного кримінального суду та практики розслідування злочинів у зонах конфліктів. Важливо, що експертна оцінка ґрунтується виключно на належно зафіксованих і збережених слідах. Якщо під час огляду було допущено помилки, наприклад, не зафіксовано взаємне розташування уламків, не проведено масштабну зйомку або не забезпечено збереження фрагментів, то у подальшому експертне дослідження може втратити точність або взагалі стати неможливим. Саме тому якість первинної фіксації напряму визначає якість експертного висновку, а отже, і доказову силу всього провадження.

Важливим елементом фіксації наслідків обстрілів є застосування електронних та OSINT-доказів (відео, скріни, публікації в соцмережах, супутникові знімки). Верховний Суд у складі Касаційного кримінального суду у справі № 569/1908/23 від 12 червня 2024 року підтвердив підхід, що електронні докази визнаються допустимими за умови належної процесуальної фіксації та перевірки їх достовірності та джерел [5]. У рішенні було вказано, що протоколи огляду, метадані файлів, підтвердження власника ресурсу або пристрою – усе це має бути зафіксовано для забезпечення доказової сили таких матеріалів. Для ракетно-артилерійських епізодів це створює законодавчий та судовий простір для поєднання класичної матеріальної фіксації з цифровими доказами – відео з камер спостереження, записи з безпілотних літальних апаратів, супутникові зображення, публікації й повідомлення в мережах. У пресслужбі Верховного Суду підкресливали, що OSINT дедалі більше визнається в справах, пов'язаних із воєнними злочинами, як інструмент, який може доповнювати традиційні докази, особливо коли йдеться про встановлення часу, місця чи авторства обстрілів (наприклад, при аналізі супутникових кадрів і прив'язці їх до фактичних координат) [6]. Такий підхід відкриває можливість для слідчих і

прокурорів гнучкіше використовувати міждисциплінарні дані, зберігаючи суворість дотримання процесуальних гарантій у кримінальному провадженні.

Однією з найсерйозніших проблем фіксації наслідків ракетних та артилерійських ударів, а також рятування постраждалих, є висока ймовірність повторних ударів по тому самому об'єкту через короткий проміжок часу. Тактика так званих «других ударів» активно застосовується ворогом для ураження рятувальників, слідчо-оперативних груп, медиків та цивільних, які прибули на місце події. Це створює критично небезпечні умови для роботи слідчих і експертів, які змушені проводити фіксацію під загрозою повторного вогневого ураження. Така ситуація ускладнює дотримання повного обсягу криміналістичних процедур, адже пріоритетом стає евакуація постраждалих та забезпечення безпеки персоналу, що призводить до обмеженого часу на документування і підвищує ризик втрати частини доказової інформації. Перспективним напрямом вирішення цієї проблеми є створення спеціалізованих алгоритмів дій для слідчих груп у зонах підвищеної небезпеки, використання дистанційних технічних засобів фіксації, зокрема безпілотників та роботизованих платформ, а також тісна координація з військовими підрозділами для отримання інформації про можливі повторні удари та забезпечення прикриття під час проведення оглядів [3, с. 277–280].

Таким чином, фіксація наслідків ракетних та артилерійських ударів є комплексним елементом криміналістичної діяльності, який поєднує процесуальну точність, технічну досконалість і відповідність міжнародним стандартам. Основними проблемами залишаються оперативність прибуття слідчих груп на місце події, недостатня кількість сучасних технічних засобів у деяких регіонах та потреба у системному навчанні персоналу з урахуванням специфіки воєнних злочинів. Перспективи розвитку полягають у розширенні використання 3D-сканування та аерофотозйомки, стандартизації протоколів огляду, створенні єдиних цифрових баз даних щодо типів пошкоджень і боєприпасів, а також у тіснішій взаємодії з міжнародними структурами.

Список використаних джерел

1. Басюк Л., Антощук А. Організація та тактика використання 3D-сканування під час огляду місця події.

Український політико-правовий дискурс. 2025. № 8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14982555>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 10.10.2025).

3. Патик Л., Патик А., Мирівська А. Участь спеціалістів в огляді місця вчинення воєнних злочинів. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 2 (129). С. 277–284.

4. Пілюков Ю. Форми використання спеціальних знань під час розслідування воєнних злочинів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2025. № 2. С. 112–117.

5. Постанова Верховного Суду у складі Касаційного кримінального суду від 12 червня 2024 р. у справі № 569/1908/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119741340> (дата звернення: 10.10.2025).

6. OSINT як доказ у розслідуванні воєнних злочинів: представники ВС взяли участь у тематичному семінарі. *Прес-реліз Верховного Суду України*. Верховний Суд України. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1883443?utm_source (дата звернення: 10.10.2025).